

Henk Schoonvelde: 'Een kruisling vertelt in de melkgift hoe het ruwvoer was'

Fokkers focussen op efficiëntie

Tijdens het druk bezochte symposium van het Nordwin College viel het woord efficiëntie in iedere presentatie, ook in die van de drie melkveehouders. Volgens professor Van Arendonk is het maken van een efficiëntieslag ook bittere noodzaak en gaat genomic selection erbij helpen.

tekst **Florus Pellikaan**

Johan van Arendonk:
'Van eigen fokkerij is op een melkveebedrijf nauwelijks sprake'

Alfred de Vries:
'We gaan van genomic selection naar genomic management'

Jos Knoef:
'Vruchtbaarheid is nauwelijks gecorreleerd aan levensduur'

Arnoud Ramaker:
'Jerseys stoten 20 procent minder broeikasgassen uit'

Wageningenprofessor Johan van Arendonk zette tijdens het symposium van het Nordwin College in Heerenveen de trend voor wat zich zou ontwikkelen als hét thema van de dag. 'De uitdaging waar we voor staan is een groeiende wereldbevolking voeden binnen de draagkracht van de aarde. We moeten twee keer meer voedsel produceren met twee keer minder ecologische druk', stelde Van Arendonk de doelen scherp. 'Op dit moment gaat 40 procent van het totale voedsel verloren, dus daar is veel te halen. Een efficiëntieslag in de kringlopen is de remedie en daarin loopt de melkveehouderij ver achter bij de pluimvee- en varkenshouderij.'

Het symposium had eigenlijk het thema 'Elke boer zijn eigen fokkerij' meegekregen. Dat dit thema interessant was, bleek wel uit de ruim driehonderd be-

zoekers die op de dag afkwamen. 'Natuurlijk is fokkerij leuk, maar van eigen fokkerij is op een melkveebedrijf nauwelijks sprake', drukte Van Arendonk in het vervolg van zijn uiteenzetting iedere fokkerijambitie de kop in. 'Je kunt als veehouder wel kiezen tussen stieren, maar je bent grotendeels afhankelijk van de trend van de ki-organisatie. Ook de verschillen van dochters van stieren tussen bedrijven zijn klein, dus zo doorslaggevend blijken paringen ook niet. Nee, de gemeenschappelijke belangen van efficiëntie en milieu zijn veel groter. En daarin maakt eendracht macht.'

Snelst groeiende ras

In de drie presentaties van individuele veehouders bleek dat iedereen toch wel min of meer een eigen fokkerijvisie heeft, maar ook dat het door Van

Arendonk benoemde gemeenschappelijke doel wel degelijk de aandacht heeft. Zo herhaalde Arnoud Ramaker, sinds kort compagnon van Hielke en Hanny de Rooij uit Wadenhoijen, de afwegingen die ze recent hebben gemaakt. 'Binnen het holsteinras zijn genoeg goede stieren en daarmee hebben we altijd goed geboerd, maar moeten we het fokdoel door de veranderende omstandigheden misschien aanpassen? De prijzen van voer en land stijgen structureel', beschouwde Ramaker. Een uitspraak van Torsten Hemme, directeur van IFCN Dairy Research Centre, zette Ramaker aan het denken. Hij stelde namelijk: 'De holsteinkoe is ontworpen om veel melk te maken van goedkoop voer, maar als voer niet meer goedkoop is, moet je misschien naar andere rassen kijken.' Ramaker kwam uit bij het jerseyras.

‘Voor dezelfde hoeveelheid kaas heb je met jersey's ten opzichte van holsteins 32 procent minder water en 11 procent minder land nodig. En je produceert dan ook nog eens 20 procent minder broeikasgassen’, vertelde Ramaker. ‘Daardoor is het jersey-ras op dit moment ook het snelst groeiende ras ter wereld.’ Ramaker en De Rooij gaan nu een jersey-veestapel opbouwen die ze naast de holstein-veestapel gaan houden.

Koe moet voor ons werken

Andere rassen was ook de rode draad in de uiteenzetting van Henk Schoonvelde, melkveehouder in Koekange en mede-eigenaar van fokkerijorganisatie Xsires. Hij heeft al tien jaar goede ervaring met kruisen, vooral met de driewegkruising tussen fleckvieh, Scandinavisch roodbont en holstein. ‘Een koe is een instrument om grond tot waarde te brengen, niet meer en niet minder. En daarom moet een koe voor ons werken, maar de laatste jaren met zuiver holstein kregen wij steeds meer het idee dat wij voor de koe moesten werken’, stelde Schoonvelde. ‘Wij streven juist naar veel melk, acceptabele werktijden en minder fysieke belasting. En daar heb je een probleemloze koe voor nodig.’

Van het verwijt dat kruislingen te weinig melk produceren wilde de Drentse melkveehouder niet horen. ‘Wanneer je de beste stieren van de verschillende rassen binnen driewegkruising gebruikt, doen ze wat betreft productie niet onder voor holstein.’ Voldoen kruislingen in productie niet, dan is dat volgens Schoonvelde vaak te wijten aan het ruwvoer. ‘In tegenstelling tot een holstein vreet een kruisling het voer wel altijd. Maar in de melkgift vertelt een kruisling vervolgens hoe goed de kwaliteit van het ruwvoer was. Bij goed ruwvoer haalt een kruisling meer melk uit ruwvoer dan een holstein en is ze dus efficiënter.’

Betrouwbare fokwaarden

De succesvolle holsteinfokker Jos Knoef uit Geesteren, die inmiddels 54 koeien over de grens van 100.000 kilo melk loodste, betrok efficiëntie ook in zijn presentatie. Maar dan vooral in relatie tot vruchtbaarheid. ‘Voor sommigen is vruchtbaarheid een doel op zichzelf geworden, terwijl het nauwelijks gecorrigeerd is aan levensduur. Persoonlijk vind ik dat vruchtbaarheid veel te zwaar in de NVI wordt meegewogen.’

Of een koe nu in zes of in acht lijsten honderdtonner wordt, het maakt Jos Knoef niet uit. ‘We gaan ook lang door

met insemineren, want dit duurt nog altijd minder lang dan een nieuwe vaars opfokken. En dat is ook efficiëntie.’

Jos Knoef focust in zijn fokkerijstrategie met als doel nieuwe honderdtonners daarom meer op uiergezondheid. ‘Mastitis zorgt twee keer per dag voor frustratie. En een koe die om haar uiergezondheid wordt afgevoerd, brengt minder op dan een inmiddels vette koe die niet drachtig wil worden.’ Knoef let ook sterk op laatrijpheid, persistentie, uiers, benen, NVI en Inet met aandacht voor het eiwitgehalte. En als laatste hecht hij aan de betrouwbaarheid van de fokwaarden, waardoor hij nog relatief veel fokstieren en niet heel veel genomstieren gebruikt.

Het is dé brug naar de presentatie van Alfred de Vries, manager fokkerij bij CRV. ‘Fokkerij vereist lokale data en fokwaarden om zo stieren te krijgen die passen bij het milieu en de bedrijven. Maar voor een fokwaarde als levensduur duurt een enigszins betrouwbare fokwaarde op basis van dochters vele jaren en daarvoor biedt genom selection uitkomst’, vertelde De Vries.

Contract voor data en genomics

Om zeker te zijn van een voldoende grote referentiepopulatie achter genom selection sluit CRV op dit moment contracten met veehouders af voor het aanleveren van data. Deze zogenoemde DataPlus-bedrijven moeten deelnemen aan bedrijfsinspectie, mpr en Digiklauw en kunnen in ruil daarvoor tegen een fors gereduceerd tarief dieren op genomics laten onderzoeken. Over vijf jaar wil CRV 600 van deze bedrijven met in totaal 120.000 koeien aan zich gebonden hebben. ‘Ook voor deze bedrijven heeft het voordelen, want er zal in de toekomst steeds meer geselecteerd worden op basis van genomics. We gaan van genom selection naar genom management’, schetste De Vries het fokkerijgezicht. ‘Genomics wordt ook voor de individuele veehouder gangbaar, net als bedrijfsinspectie en mpr.’

Johan van Arendonk deelde de mening van De Vries dat genom selection zich snel ontwikkelt. ‘Nu wordt het nog vooral ingezet voor traditionele kenmerken zoals productie. Maar de techniek heeft juist een kans voor moeilijk te meten kenmerken zoals methaanuitstoot en voerefficiëntie. De komende jaren gaan we aan de toepassing daarvan hard werken, met het gemeenschappelijke doel van een hoge efficiëntie en minder milieudruk als “opdrachtgever”.’

Jan en Pauline Nieuwenhuizen zijn tijdens de HHH-show uitgeroepen tot fokkers van het jaar. Het jaar 2013 was voor de melkveehouders uit Zevenhoven erg succesvol met stieren uit de Sneekerfamilie. Zo debuteerden de stieren Newhouse Gofast en Newhouse Banker dankzij melkgevende dochters met sterke cijfers en staan er in de lijsten met genomstieren diverse nazaten uit de Sneekerfamilie op prominente plaatsen. Nieuwenhuizen, die 120 koeien melkt, omarmde al vroeg de techniek van genom selection. Al jaren behoort de veestapel tot de hoogste productiebedrijven van Nederland.

Pauline en Jan Nieuwenhuizen

Unaniem is **Hans Huijbers** herkozen als voorzitter van de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie ZLTO. De 54-jarige melkveehouder uit Wintelre kreeg het volledige vertrouwen tijdens de algemene ledenvergadering. Huijbers volgde in 2009 Anton Vermeer op, en was daarvoor onder meer voorzitter van de raad van commissarissen van CRV.

Marc Ligthart is de beoogd opvolger van Jannes Oosterveld bij zuivelfabriek DOC Kaas. Ligthart (54) werkte onder meer bij FrieslandCampina, waarna hij mee verhuisde met de verkoop van de zuivelfabriek in Nijkerk naar concurrent Arla. De huidige directeur Oosterveld gaat met pensioen.

Per 1 januari start **Yoram Knoop** als CEO van ForFarmers. De 44-jarige Knoop volgt Bert-Jan Ruumpol (54) op, die sinds 2003 algemeen directeur was van de voercoöperatie. Knoop heeft een internationale carrière en werkte de laatste jaren bij voerproducent Cargill.

Na zeventien jaar stopt **Harry Schuiling** (53) als directeur van Semex Holland. Schuiling verruult zijn functie voor een internationale baan bij Semex Canada. Jurjen Boerrigter (30) volgt hem op.